

1. Punctul de pornire

Discuțiile (*sincere*) privitoare la subiectul “arhitectură ecologică” poartă încă o puternică tentă militantă. Se simte în spatele fiecărui fapt ori critică intensitatea unei necesități – uneori nedorită, uneori ideologică ori programatică, partizană, de multe ori argumentativă sau extensivă, unilaterală sau cu viziune holistică. Devenită complexă, ea este o realitate ce are în spate o istorie contemporană deja consistentă.

2. Scopul

Eseul de față (sau mai bine zis, un studiu mai extins și mai precis) răspunde necesității de a găsi câteva *întrebări* pertinente despre estetica și stilistica unui fenomen care se manifestă cu putere în lumea contemporană sub multe forme, contradictorii chiar, se exprimă de multe ori cu un ton acut și care, în ciuda laturii militante, își găsește căile de difuzare neuniform.

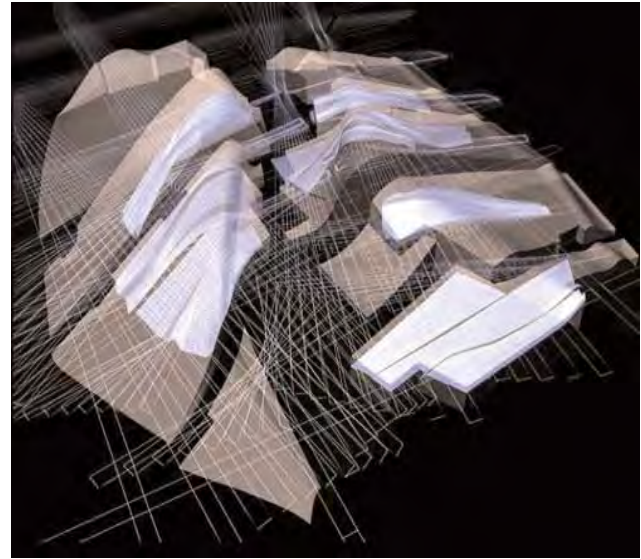
Așa cum filozofia mișcării pleacă de la idei radicale naturale și se extinde către sofisticate aplicații tehnice de avangardă, discursul *formal* se regăsește diferit în arta peisajului la fel de bine ca în recursul la tradiții vernaculare, în forme artistice sau în creații de arhitectură hi-tech, de vizibilitate și simbolistică globale.

De asemenea, studiul nu are scopul de a sistematiza într-un model, ori mai mult, de a găsi un răspuns unor chestiuni de estetică, stilistică sau formă arhitecturală pentru un fenomen multiform (care își așteaptă marile provocări abia de acum înainte). Pe parcursul amintirii celor câteva idei întâlnite în desfășurarea argumentului, însă, ideea de a face o *hartă* pentru o mai clară orientare pare o idee de lucru consistentă pentru viitor.

3. Stil

Stilul arhitecturii ecologice sau stilul *în* arhitectura ecologică? Sau cu alte cuvinte, se poate vorbi despre stil atunci când se face referire la arhitectura ecologică? Și care este consistența semnificației stilistice a fenomenului?

Definirea stilului, a ceea ce înseamnă și ce este (devine) arhitectura ecologică: în prima chestiune, se ridică alte câteva întrebări: Există un *stil* al arhitecturii ecologice? Există o *estetică* a arhitecturii ecologice? Sau chiar, forțând puțin semantica: Arhitectura ecologică este (o) “arhitectură”? Sau este, pur și simplu, **arhitectura** care conține și altceva (și, implicit, se poate vorbi de stil în legătură doar cu arhitectura, nu și cu privire la *componentă*). Iar dacă nu vorbesc de stil în raport cu **arhitectura ecologică**, pot vorbi de componente stilistice?

Peter Eisenman - Ciudad de la cultura de Galicia

4. Atitudinea stilistică

Ce încercă să comunice (stilistic) arhitectura ecologică, ce exprimare stilistică îmbracă fenomenul și, în consecință, există *limbaj constituit* pentru aceasta? De exemplu, elementele de limbaj pot fi folosite independent de rațiunea creației lor. Astfel, diferitele tipuri de parasolare și alte sisteme de control al însoririi sunt folosite uneori ca simplă decorație ori sugerate ca imagine.

Legăturile între formă arhitecturală și stil. Atitudini formale

Peter Eisenman, în proiectul Ciudad de la cultura de Galicia folosește inteligența artificială sub forma unui soft dedicat pentru a genera noi forme de arhitectură, pe care le subsumează unui discurs de arhitectură ecologică (Eisenman, în mod ironic, se transformă de la a declara deliberata ignorare a arhitecturii ecologice la argument pentru lucrări noi; în altă citire, de la deconstructivism nihilist, structural, negativ în termeni de spațiu și integrare om-spațiu, la Pliu (The Fold, Gilles Deleuze) sau integrator, sintetic biologic-tehnologic.

Poate fi folosită această experiență astfel încât diferențele între integrarea de tip Eisenmann în sit (îngropare, mimetism) și cea tradițională (vernaculară și nu numai) să *poată fi speculate stilistic*? Și mai departe, să producă arhitectură?

Semnificativă poate fi atitudinea lui Tadao Ando în creații mai vechi: reținere în actul de arhitectură față de natură în sens de peisaj, sit; limitarea clădirii la ceva ce poate fi văzut și, în conjuncție, un sistem de observație a naturii; dualism de tip shintoist: respect și reținere, suflet natural al locului, a nu face rău, a nu violenta situl, natura. Interesant este că, respectând asemenea principii, este loc și pentru stil în sensul cel mai adevărat al cuvântului. Operele ulterioare, în corelație cu starea națiunii, se îndepărtează de aceste principii (poate că faptul că folosirea a 50% din PIB pentru construcții în zona metropolitană Tokio și pentru proiectele monumentale poate explica oarecum chiar și astfel de glisări conceptuale sau măcar stilistice). post-modernul Charles Jencks accentua trecerea de la sinceritatea modernă la *cinismul* post-modern (deziluzii cauzate de fenomene sociale, economice, politice. În concluzie, acesta să fie viitorul, de neevitat, sau neașteptate sincrope la scară planetară pot schimba percepția și viziunea umanității?

Arhitectura ecologică nu este un curent artistic, dar este un *determinism stilistic*?

Mutațiile induse de era electronică, relativizarea timpului și spațiului, pierderea identității individuale, a introspecției, a relațiilor cu tradiția și istoria (în sens propriu, determinist, simplu), accentul pe imagine, *fashion*, au consecințe stilistice, iar legătura cu naturalul se subțiază constant!

În replică, atitudinea care se reorientează spre tradiție, tehnologie, urbanism, este posibilă. În plan estetic, o migrare spre tipologii, imagini etc. orientate spre confort uman, psihologic favorabile capătă semnificație și forță.

5. Elemente stilistice

În sens metodologic, poate fi identificată o listă de elemente arhitecturale care apar în exemplele de arhitectură ecologică, care poate fi apoi structurată pe categorii, de exemplu, *detalii aparente de exterior*. La nivelul fațadei, o anumită folosire a vitrajelor, în concordanță cu o anumită realitate climatică a locului și estetică a fenomenului, eventual și glisarea spre golirea de conținut funcțional.

Există o estetică a fenomenului (proprie sau asociată)?

Răspunsul este categoric da. Ea este, pe de o parte, asociată componentelor funcționale (tehnologice) prin folosirea lor ca elemente de limbaj, iar pe de altă parte, prin valorificarea tipologiilor cu sau fără referințe istorice (la soluții cu rezultat similar, bioclimatic spre exemplu) și identificarea unor noi tipologii.

Există o stilistică asociată? Există un stil?

În măsura în care asupra sistemelor de valori (care sunt asociate problemei estetice în general) operează mutații care se transmit și asupra agenților stilistici astfel încât sfera lor se lărgește (de la artistul individual, națiune, epocă, la entități sociale sau culturale noi, de nișă, minoritare, "tribale", de grup unit de interese comune) și în măsura în care agentul stilistic este el însuși un cerc de cultură însuflețit de ideea ecologică, cred că se poate vorbi de elemente stilistice (sau de o stilistică) proprii. Din aceleași motive, însă, un *stil* este greu de definit, mai ales în sens unitar sau unificator, și poate nici nu este necesar, în măsura în care provocările contemporane sunt caracterizate de dinamism (previzibil dramatic în sens ecologic) iar timpul viitor (scurt) va aduce lămuriri și dileme noi.

Studii tipologice

Utilitatea, fiind un tip de sinteză teoretică în artă, grupează operele, ca și stilul, după criterii extraestetice, după similitudinea structurii lor. Caracterul de generalizare este mai ușor de regăsit decât criteriul de individualizare caracteristic sintezei stilistice.

Pornind de la artă, arhitectura peisajului, estetică ecologică...până la obiectul de arhitectură:

landscape art, hundertwasser, "pasajul", "calea", "arhitectura", "spațiul", "ecologia",

elemente stilistice care se regăsesc în opere de peisagistică, obiect, nu neapărat generate de un demers artistic, dar care împărtășesc un spirit comun.

Estetica eco-tehnologică: Foster, Rogers, Grimshaw, Hopkins, Kenneth Yeang ș.a.

Evoluționism cibernetic și schimbarea de paradigmă

Peter Eisenmann, de la deconstructivism la eco-modele digitale

Human Research Institute.
Arhitect Kenneth Yeang

Turnul bioclimatic Menara Mesiniaga,
Malaezia. Arhitect Kenneth Yeang

În loc de concluzie:

A vorbi despre arhitectura ecologică în termeni metodologici, a milita pentru principii sau a schimba forma de discurs după spiritul epocii ori după propriile convingeri în mișcare: este un fenomen viu.